

No.	European Commission's proposal	ELARD's proposal	Explanation
Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL establishing the European Fund for economic, social and territorial cohesion, agriculture and rural, fisheries and maritime, prosperity and security for the period 2028–2034 – hereinafter “the Fund Regulation”			
1.	Art 4 (3)(c) in the context of the CAP, a farmer who is: (I) a natural or legal person whose holding is situated in the Union and whose principal activity is agricultural activity in accordance with the criteria defined by the Member States in line with this Regulation; or (II) natural person or small legal person, whose principal activity is not agriculture, but who is engaged in at least a minimum level of agricultural activity, as defined by Member States.	Art 4 (3)(c) <i>in the context of the CAP a farmer who is:</i> (i) <i>a natural or legal person whose holding is situated in the Union and whose principal activity is agricultural activity in accordance with the criteria defined by the Member States in line with this Regulation; or</i> (ii) <i>natural person or small legal person, whose principal activity is not agriculture, but who is engaged in at least a minimum level of agricultural activity, as defined by Member States;</i> <i>In the case of LEADER, as referred to in Article 77 of Regulation (EU) 202X/XXXX [CAP Regulation] beneficiary means any natural or legal person established in the Union and carrying out activities in rural areas aimed at fostering the development of those areas.</i>	Art. 4 ust. 22 rozporządzenia ustanawiającego Fundusz stanowi, że państwa członkowskie mogą w swoich planach ustanowić definicję "działalności rolniczej", która stanowi część składową powyższej definicji "rolnika". Tymczasem, jak wynika z tego przepisu, definicja "działalności rolniczej" powinna koncentrować się na wytwarzaniu produktów rolnych lub na utrzymywaniu gruntów rolnych, rozumianych jako grunty wykorzystywane do prowadzenia działalności rolniczej. Taka interpretacja definicji beneficjenta w ramach WPR ma bardzo poważne implikacje dla LGD. Oznacza to, że co do zasady tylko rolnicy zgodnie z powyższą definicją będą mogli być beneficjentami lokalnych strategii, jeżeli strategie te będą finansowane wyłącznie ze środków WPR. Chociaż podejście to wydaje się zgodne z przedstawionym w rozporządzeniu zamierzeniem bardziej precyzyjnego ukierunkowania zasobów i unikania powielania działań, to jednak stanowiłoby ono rewolucję w logice wdrażania lokalnych strategii rozwoju. Jeżeli ta definicja beneficjenta zostanie utrzymana, realizacja strategii finansowanych wyłącznie ze środków WPR będzie bardzo trudna, jeśli nie niemożliwa. Co więcej, takie ograniczenie sprawiłoby, że członkostwo w LGD stałoby się atrakcyjne jedynie dla rolników, co podważyłoby samą istotę LGD jako partnerstw różnych lokalnych zainteresowanych stron, tj. gmin, organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw i mieszkańców.

2.		Art. 35 (5a) 5a. The financial allocation to LEADER as referred to in paragraph 1, point (l) shall be at least 5% of the Union contribution set out by the Member State in the NRP Plan for the financing of the CAP.	W obecnym okresie art. 92 rozporządzenia (UE) 2021/2115 gwarantuje, że na LEADER przeznaczono co najmniej 5 % środków z EFRROW. W proponowanym pakiecie na lata 2028–2034 nie przewiduje się równoważnego wyodrębnienia, a konsolidacja instrumentów w jeden fundusz zwiększa ryzyko przekierowania zasobów z podejść kierowanych przez społeczność. Bez specjalnego przydziału środków inicjatywa LEADER-RLKS mogłaby zostać zmarginalizowana w planach krajowych programów reform państw członkowskich, pomimo udowodnionej wartości dodanej dla rozwoju obszarów wiejskich, włączenia społecznego i wielopoziomowego sprawowania rządów. Szczególnie ryzyko wynika z faktu, że w projekcie przepisów dot. polityki spójności zagwarantowano obowiązkowość jedynie stosowania Innych Instrumentów Terytorialnych. Dotychczas w Polsce z tych instrumentów korzystały przede wszystkim aglomeracje miejskie, uwzględnione w nich były jedynie gminy wiejskie sąsiadujące z miastami. Rozwiązanie to niesie bardzo duże ryzyko marginalizacji oddalonych od miast gmin wiejskich.
3.	Art. 22 (2) (h) (i) promoting the use of cooperation interventions as referred to in Article 74 [cooperation interventions], including integrated territorial investment in cities, urban, rural and coastal areas, community-led local development, or other territorial tools including just transition and smart specialisation strategies, as well as LEADER as referred to in Article 77 [LEADER]	Art. 22 (2) (h) (i) promoting the use of cooperation interventions as referred to in Article 74 [cooperation interventions], including integrated territorial investment in cities, urban, rural and coastal areas, community-led local development, or other territorial tools including just transition and smart specialisation strategies, as well as LEADER as referred to in Article 77 [LEADER]	Przepisy art. 74, 76 i 77 rozporządzenia w sprawie funduszu są skonstruowane w taki sposób, że trudno jest dokładnie zrozumieć, w jaki sposób Komisja zamierza uregulować funkcjonowanie LGD w następnym okresie. Art. 74 ust. 1 rozporządzenia w sprawie Funduszu stanowi, że państwa członkowskie mogą udzielać wsparcia na rzecz współpracy w dziedzinach wymienionych w tym ustępie. W lit. b) jako jeden z tych "obszarów" wskazano "RLKS, w tym LEADER". Zgodnie z ust. 2 niniejszego artykułu współpraca, o której mowa w ust. 1 (tj. RLKS i LEADER), powinna obejmować co najmniej dwa podmioty, a sama współpraca powinna przyczyniać się do osiągnięcia jednego z celów szczegółowych wymienionych w art. 3 niniejszego rozporządzenia.

		Zatem Art. 74 ust. 1 rozporządzenia w sprawie Funduszu może sugerować, że LEADER jest rodzajem lub metodą wdrażania RLKS (jak miało to miejsce do tej pory, gdy termin LEADER był używany w kontekście instrumentu RLKS w ramach WPR). Tymczasem poniższe artykuły mogą sugerować, że RLKS i LEADER są odrębnymi instrumentami (tj. że LEADER nie jest nazwą, pod którą RLKS działa w ramach WPR). Art. 76 rozporządzenia w sprawie Funduszu poświęcony jest RLKS, natomiast art. 77 niniejszego rozporządzenia ma zastosowanie wyłącznie do LEADER – wynika to z tytułów obu artykułów oraz z faktu, że art. 77 ust. 1 wyraźnie odnosi się wyłącznie do instrumentu LEADER, o którym mowa w art. 18 rozporządzenia wykonawczego w sprawie WPR). Jednocześnie te dwa przepisy są skonstruowane w taki sposób, że niekoniecznie wynika z tego, że musi istnieć między nimi związek, że art. 77 stanowi doprecyzowanie lub kontynuację tego, co jest regulowane przez art. 76, ani że art. 77 ustanawia szczególne wymagania dotyczące RLKS wdrażanego w ramach WPR. Należy zauważyć, że również art. 22 ust. 2 lit. h) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie funduszu, opisujący wymagania dotyczące Planu, stanowi, że powinien on "skutecznie przyczyniać się do promowania stosowania wspólnych interwencji, o których mowa w art. 74, w tym (...) rozwój lokalny kierowany przez społeczność (...) oraz podejście LEADER, o którym mowa w art. 77", sugerując, że RLKS i LEADER to przecież dwa różne instrumenty. <i>Wyjaśnienie to odnosi się również do punktu nr 6</i>
--	--	---

4.	Art. 76 (3) 3. When preparing and implementing community-led local development, the following tasks shall be carried out exclusively by the local action groups: (a) preparing the local development strategy; (b) building the capacity of local actors to develop and implement operations; (c) drawing up a non-discriminatory and transparent selection procedure and criteria, which avoids conflicts of interest and ensures that no single interest group controls selection decisions. (d) selecting operations; (e) monitoring progress towards the achievement of objectives and evaluating the implementation of the strategy; (f) communicating of the local development strategy and the role of Union in its support.	Art. 76 (3) 3. When preparing and implementing community-led local development, the following tasks shall be carried out exclusively by the local action groups: (a) preparing the local development strategy; (b) building the capacity of local actors to develop and implement operations; (c) drawing up a non-discriminatory and transparent selection procedure and criteria, which avoids conflicts of interest and ensures that no single interest group controls selection decisions. (d) preparing and publishing calls for proposals, selecting operations and fixing the amount of support and presenting the proposals to the body responsible for final verification of eligibility before approval; (e) monitoring progress towards the achievement of objectives and evaluating the implementation of the strategy; ((f) communicating of the local development strategy and the role of Union in its support.	Przepisy te różnią się od art. 33 ust. 3 rozporządzenia 2021/1060, który obecnie określa zadania powierzone wyłącznie LGD. Proponowane rozporządzenie nie wymienia wśród przyszłych kompetencji LGD "przygotowywania i publikowania zaproszeń do składania wniosków", a także "określania kwoty wsparcia i przedstawiania wniosków podmiotowi odpowiedzialnemu za ostateczną weryfikację kwalifikowalności przed ich zatwierdzeniem", o których mowa w art. 33. W związku z tym proponowane przepisy pozbawiają LGD ważnych kompetencji, które mają zasadnicze znaczenie dla ich rzeczywistych zadań i ogólnego celu podejścia opartego na rozwoju lokalnym kierowanym przez społeczność.
----	---	--	--

Art. 77 <i>Support under LEADER</i> 1. Support provided through LEADER referred to in Article 18 of Regulation (EU) 202X/XXXX [CAP Regulation] shall comply with the following requirements: (a) the use of simplified cost options shall be mandatory for the costs of operation of the LEADER local action groups; (b) support for projects carried out in accordance with the LEADER local development strategies not exceeding EUR 20 000 shall be provided in the form of lump sums and may be differentiated in accordance with objective and non-discriminatory criteria; 5. (c) support to rural business start-ups for non-agricultural activities in rural areas may be provided in the form of lump sums up to maximum EUR 100 000 and may be differentiated in accordance with objective and non-discriminatory criteria; (d) the use of simplified cost options shall be encouraged for projects implemented under the LEADER local development strategies. 2. The support provided under this Article may cover the costs of the preparation of the local development strategies or the costs of operations implemented or a combination of both. Member States shall ensure that the costs of operations comply with the requirements laid down for the relevant types of interventions laid down in this Regulation.	Art. 77 <i>Support under community-led local development</i> 1. Support provided through community-led local development shall comply with the following requirements: (a) the use of simplified cost options shall be mandatory for the costs of operation of the LEADER/CLLD local action groups; b) support for projects carried out in accordance with the LEADER local development strategies not exceeding EUR 20 000 shall be provided in the form of lump sums and may be differentiated in accordance with objective and non-discriminatory criteria; (c) support to rural business start-ups for non-agricultural activities in rural areas may be provided in the form of lump sums up to maximum EUR 100 000 and may be differentiated in accordance with objective and non-discriminatory criteria; (d) the use of simplified cost options shall be encouraged for projects implemented under the LEADER/CLLD local development strategies. 2. The support provided under this Article may cover the costs of the preparation of the local development strategies or the costs of operations implemented or a combination of both. Member States shall ensure that the costs of operations comply with the requirements laid down for the relevant types of interventions laid down in this Regulation	W art. 77 rozporządzenia w sprawie funduszy wprowadzono obowiązkowe uproszczone formy kosztów (uproszczone formy kosztów) i płatności ryczałtowe dla małych projektów, ale nie jest jasne, czy mają one zastosowanie wyłącznie do LEADER (WPR), czy również do wielofunduszowego RLKS. Bez wyjaśnienia LGD wielofunduszowe miałyby do czynienia z podwójnymi zasadami.
--	---	---

Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL establishing the conditions for the implementation of the Union support to the Common Agricultural Policy for the period from 2028 to 2034 – hereinafter “the CAP Regulation”

6.	Art.18 1. Member States shall provide support for LEADER to prepare and implement LEADER local development strategies under the conditions laid down in Article 76 of Regulation (EU) [...] [NRP] and as further specified in their NRP Plans. 2. Member States shall support LEADER at least in rural areas with specific disadvantages defined by the Member States in the NPR Plans. 3. Member States shall provide support through LEADER for projects implemented by local action groups involving startups, value added capacity in transformation, diversification of farm activities, including agrotourism, direct sale of agricultural products and innovation. 4. Support provided from LEADER shall be focused on rural development fields with added value for farmers and forest holders, such as social, environmental, digital and economic transformation of rural areas, improvement of well-being of rural citizens, strengthening social capital.	Art.18 (3) and (4) 1. ‘LEADER’ means community-led local development referred to in Article 76 of Regulation (EU) [...] [NRP]. 2. Member States shall provide support for LEADER, to prepare and implement local development strategies under the conditions laid down in Regulation (EU) [...] [NRP] and as further specified in their NRP Plans. 3. Member States shall provide support through LEADER for projects implemented under local development strategies, including startups and the development of local businesses, value added capacity in transformation, diversification of farm activities, including agrotourism, direct sale of agricultural products and innovation, as well as investments in local infrastructure and services aimed at improving the quality of life in rural areas. 4. Support provided from LEADER shall be focused on rural development fields with added value for farmers, forest holders and other rural citizens, such as social, environmental, digital and economic transformation of rural areas, improvement of quality of life, strengthening social capital, cultural and youth initiatives.	Poza kwestią beneficjentów zakres LEADER określony w proponowanym rozporządzeniu w sprawie WPR jest znacznie węższy niż w obecnym okresie. Podczas gdy rozporządzenie w sprawie Funduszu (art. 75 i 76) zachowuje metodę LEADER-RLKS i określa wyłączne zadania LGD, art. 18 rozporządzenia w sprawie WPR ogranicza nacisk na cele związane z rolnictwem: • W art. 18 ust. 4 skoncentrowano się na "wartości dodanej dla rolników i posiadaczy lasów". • Nie ma odniesienia do szerszego rozwoju terytorialnego, świadczenia usług lokalnych, innowacji społecznych, zaangażowania młodzieży, życia kulturalnego czy włączenia społecznego. • Nie wspomina się o podejściu wielosektorowym i partycypacyjnym, które definiuje LEADER jako metodę, a nie tylko narzędzie finansowania. Pominięcia te stoją w jaskrawym kontraście z bardziej holistyczną wizją LEADER, którą można znaleźć w tekście rozporządzenia w sprawie funduszy i z tym, jak znamy LEADER obecnie. Niepokój budzi fakt, że LEADER odchodzi od swoich początków jako narzędzie zintegrowanego rozwoju lokalnego i staje się mechanizmem realizacji celów polityki rolnej. Jeśli LEADER zostanie zbyt wąsko zdefiniowany, straci swój potencjał transformacyjny. Istnieje ryzyko, że bogata różnorodność działań LGD wykraczających poza agrobiznes i ich wartość dla żywotności obszarów wiejskich zostanie zniweczona. <i>Dodatkowe wyjaśnienie znajduje się w punkcie nr 3</i>
Proposal for REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL establishing the conditions for the implementation of the Union support to Common Fisheries Policy, to the European Ocean Pact and of the Union’s maritime and aquaculture policy as part of the National and Regional Partnership Fund set out in Regulation (EU) for the period from 2028 to 2034			

7.	Art. 3 (1) 1. Member States shall take into account in their NRP Plan the specific needs of fisheries, aquaculture and coastal communities and in particular of small-scale coastal fishing in line with Article 22 (2)(i) of [the NRP regulation].	Art. 3 (1) 1. Member States shall take into account in their NRP Plan the specific needs of fisheries, aquaculture and coastal communities_and, in particular of small-scale coastal fishing in line with Article 22 (2)(i) of [the NRP regulation], as well as the specific development needs of areas dependent on fisheries and the local communities living in those areas, providing support for community-led local development referred to in Article 76 of [the NRP Regulation].	W motywie 9 proponowanego rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności podkreślono, że uznaje się za konieczne wspieranie zintegrowanego rozwoju terytorialnego w celu lepszego sprostania wyzwaniom gospodarczym, środowiskowym, klimatycznym, demograficznym i społecznym, przed którymi stoją obszary miejskie, w tym miejskie obszary funkcjonalne, przy jednoczesnym uwzględnieniu potrzeby wspierania powiązań między obszarami miejskimi i wiejskimi. Początek tego punktu preambuły odnosi się jednak jedynie do "promowania zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich", całkowicie ignorując tym samym rozwój obszarów wiejskich. Należy zauważyć, że główne problemy społeczno-gospodarcze wynikające z depopulacji obszarów wiejskich dotyczą gmin wiejskich niesąsiadujących bezpośrednio z ośrodkami miejskimi, czyli takich w których powiązania miasto wieś są znikome, jeżeli w ogóle istnieją. Motyw ten jest związany z art. 5 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności, który przewiduje konieczność wspierania przez państwa członkowskie zintegrowanych strategii rozwoju obszarów miejskich. Strategie te koncentrują się na zrównoważonym rozwoju i podejmowaniu wyzwań środowiskowych, energetycznych i klimatycznych, w szczególności na sprawiedliwej transformacji w kierunku czystej, neutralnej dla klimatu i odpornej gospodarki do 2050 r., ze szczególnym uwzględnieniem mieszkalnictwa, ubóstwa, dziedzictwa kulturowego i innowacji cyfrowych. Przepis ten nie gwarantuje jednak wsparcia dla oddalonych obszarów wiejskich, gdzie powiązania między miastem a wsią są znikome. Budzi to poważne obawy, że środki z EFRR i polityki spójności będą kierowane głównie do aglomeracji miejskich i gmin podmiejskich ("sypialnie miast"), co pogłębi wyludnianie się bardziej oddalonych obszarów wiejskich.
----	---	---	--

			Ten sam problem pojawia się w innych rozporządzeniach sektorowych. Proponowane rozporządzenie w sprawie EFS zawiera przepisy dotyczące udziału społeczeństwa obywatelskiego w polityce zatrudnienia, umiejętności i włączenia społecznego, ale nie zawiera żadnych odniesień do RLKS ani do podejść kierowanych przez społeczność. Podobnie w proponowanym rozporządzeniu w sprawie wspólnej polityki rybołówstwa i polityki morskiej nie ma mowy o terytorialnych narzędziach partycypacji, mimo że społeczności przybrzeżne i zależne od rybołówstwa stoją przed tymi samymi wyzwaniami strukturalnymi, co obszary wiejskie. We wszystkich trzech przypadkach wdrożenie RLKS lub równoważnych instrumentów pozostawia się wyłącznie uznaniu państw członkowskich. Grozi to rozdrobnieniem i nierównym stosowaniem terytorialnym, przy czym najbardziej zagrożone wykluczeniem są regiony wiejskie, przybrzeżne i peryferyjne.
Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL establishing the European Social Fund as part of the National and Regional Partnership Plan set out in Regulation (EU) establishing conditions for the implementation of the Union support to quality employment, skills and social inclusion for the period from 2028 to 2034			
8.	Art. 7 Partnership Member States shall ensure meaningful participation of the social partners and civil society organisations in the delivery of support for quality employment, education and skills and social inclusion policies in accordance with Article 6 of Regulation XX [NRP Plan].	Art. 7 Partnership <i>Member States shall ensure meaningful participation of the social partners and civil society organisations in the delivery of support for quality employment, education and skills and social inclusion policies in accordance with Article 6 of Regulation XX [NRP Plan]. In order to achieve that, Member States shall, in particular, provide support for community-led local development referred to in Article 76 of [the NRP Regulation].</i>	Jak wyżej
Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL establishing the European Fund for Regional Development including for European Territorial Cooperation (Interreg) and the Cohesion Fund as part of the Fund – hereinafter “the ERDF and Cohesion Fund Regulation			
9.	Art. 5 Sustainable urban development	Art. 5 Sustainable urban <i>and rural</i> development	Jak wyżej

European Leader Association
for Rural Development
Brussels, www.elard.eu

POLISH
PRESIDENCY
2025-2026

As part of their territorial development, Member States shall support integrated urban development strategies which focus on sustainable development and tackle environmental, energy and climate challenges, in particular the fair transition towards a clean and climate-neutral and resilient economy by 2050, paying special attention to housing, poverty, cultural heritage and to harnessing the potential of digital technologies for innovation purposes and energy efficiency, to supporting the development of functional urban areas, as well as supporting urban-rural linkages.	As part of their territorial development, Member States shall support integrated urban development strategies, as well as local development strategy which focus on sustainable development and tackle environmental, energy and climate challenges, in particular the fair transition towards a clean and climate-neutral and resilient economy by 2050, paying special attention to housing, poverty, cultural heritage and to harnessing the potential of digital technologies for innovation purposes and energy efficiency, to supporting the development of functional urban and rural areas, as well as supporting urban-rural linkages.	
---	--	--